

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

بسمه تعالی
"با صلوات بر محمد و آل محمد"

وزارت کشور - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
وزارت راه و شهرسازی - وزارت جهاد کشاورزی - وزارت امور خارجه
وزارت دادگستری - سازمان حفاظت محیط زیست - بنیاد شهید و امور ایثارگران
مرکز مدیریت حوزه های علمیه - سازمان تبلیغات اسلامی
سازمان ثبت احوال کشور - سازمان اوقاف و امور خیریه

هیئت وزیران در جلسه ۱۴۰۳/۳/۲۳ به پیشنهاد شماره ۲۷۰۸۰۷ مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۶ وزارت کشور و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، آیین نامه آرامستان های کشور را به شرح زیر تصویب کرد:

آیین نامه آرامستان های کشور

- ماده ۱- در این آیین نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:
- ۱- آرامستان: مکانی محدود جهت به خاک سپردن متوفی و جوارح انسانی که باید دارای امکانات کافی برای رفاه مراجعین و انجام امور شرعی و قانونی باشد.
 - ۲- متوفی (درگذشته): فردی که به لحاظ پزشکی با تأیید اشخاص دارای صلاحیت دچار توقف غیرقابل برگشت قلب و تنفس شده است.
 - ۳- غسل خانه: محلی برای تغسیل و تکفین متوفی که دارای امکانات لازم و مورد نیاز باشد.
 - ۴- غسل و غسله: مرد و زنی که وفق احکام شرعی، مسئولیت انجام تغسیل و تکفین متوفای مرد و زن را به عهده دارد.
 - ۵- گواهی پزشکی فوت: برگه ای رسمی برای تأیید فوت در موارد مرگ های طبیعی یا دارای پرونده پزشکی که از طریق پزشکان و مراکز درمانی در قالب کاربرگ چاپ شده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی صادر می شود.

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

۶- جواز دفن: به اجازه دفن متوفی اطلاق می گردد که در موارد مرگ های طبیعی یا دارای پرونده پزشکی توسط پزشکان دارای صلاحیت در ذیل برگه گواهی پزشکی فوت و درخصوص اقسام مرگ های موضوع فهرست پیوست این تصویب نامه که تأیید شده به مهر دفتر هیئت دولت است، در قالب چاپ برگه ای رسمی توسط اداره پزشکی قانونی صادر می گردد.

۷- مجوز محل دفن: برگه ای رسمی که توسط شهرداری/دهیاری چاپ و به منظور تعیین محل و مکان در نظر گرفته شده برای دفن متوفی صادر می شود.

۸- خودروی حمل متوفی: خودروی دارای مجوز از شهرداری/دهیاری منحصرأ برای حمل متوفی و جوارح انسانی که عنوان «خودروی حمل متوفی» روی آن درج شده و کابین عقب آن از اتاق راننده جدا، سرپوشیده، قابل شست و شو و دارای امکانات مورد نیاز از جمله ریل، تخت روان (برانکارد)، تابوت، پوشش (کاور) متوفی و سامانه (سیستم) تهویه هوا باشد.

۹- حمل متوفی: انتقال و جابه جایی متوفی از مکانی به مکان دیگر با خودروی حمل متوفی پس از اخذ مجوزهای قانونی تا زمان تدفین.

ماده ۲- هرگونه ساخت و ساز و نحوه خدمات رسانی در آرامستان و نیز اداره تشکیلات و انتظام امور آرامستان بر عهده شهرداری/دهیاری است.

تبصره ۱- آرامستان هایی که قبل از لازم الاجرا شدن این آیین نامه فعال بوده اند جهت ادامه فعالیت نیاز به اصلاح و تطبیق وضعیت موجود خود با مفاد این آیین نامه و کسب موافقت کتبی از شهرداری/دهیاری دارند.

تبصره ۲- صدور مجوز محل دفن و انجام مراحل تدفین در تمام آرامستان های هر شهرستان/روستا منوط به کسب مجوز کتبی از شهرداری/دهیاری تحت نظارت آن است.

تبصره ۳- مکان مورد نیاز جهت احداث آرامستان در داخل محدوده و حریم شهر توسط وزارت راه و شهرسازی و خارج از حریم شهر توسط وزارت جهاد کشاورزی تأمین خواهد شد.

تبصره ۴- ساخت و ساز، نگهداری و سامان دهی گلزار شهدا و یادمان ها و بقاع متبرکه منوط به رعایت قوانین و مقررات مربوط و هماهنگی با بنیاد شهید و امور ایثارگران و نهاد متولی بقاع مزبور (حسب مورد) است.

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

شماره
تاریخ ۱۴۰۳ / ۳ / ۲۷

ماده ۳- حمل متوفی یا فردی که بنا به گزارش عوامل واحد امدادی فوریت‌های پزشکی (اورژانس) (کارشناس / فن‌ورز (تکنسین) اورژانس) فاقد علائم حیاتی است، با اخذ مستندات معتبر از قبیل دستور قضایی، گواهی پزشکی فوت یا گزارش عوامل واحد امدادی فوریت‌های پزشکی (اورژانس) دائر بر فقدان علائم حیاتی، توسط خودروی حمل متوفی، انجام می‌پذیرد.

تبصره ۱- اشخاص مجهول‌الهویه که در اماکن و فضاهای عمومی و گذرگاه‌های شهری و روستایی فوت شده‌اند، با هماهنگی دستگاه قضایی یا انتظامی به منظور صدور جواز دفن، توسط خودروی حمل متوفی به اداره پزشکی قانونی انتقال داده می‌شوند.

تبصره ۲- اخذ گواهی بهداشت برای حمل متوفی از شهرستانی به شهرستان دیگر یا از داخل به خارج کشور به‌منظور جلوگیری از انتشار بیماری ضروری است.

تبصره ۳- به‌منظور انتقال متوفی از خارج به داخل کشور، داشتن گواهی بهداشت با تأیید وزارت امور خارجه کشور مبدأ و نمایندگی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در آن کشور و تأیید شبکه بهداشت مقصد الزامی است.

ماده ۴- شهرداری/دهیاری می‌تواند در صورت صلاحدید، امور حمل متوفی را با رعایت مفاد این آیین‌نامه و مقررات مربوط، به بخش خصوصی واگذار و بر عملکرد آنها نظارت نماید.

تبصره- کلیه مراکز درمانی، بیمارستان‌ها، منازل و سایر اماکنی که فرد در آنجا فوت می‌کند موظف به تحویل متوفی فقط به خودروی حمل متوفای شهرداری/دهیاری یا خودروی بخش خصوصی تحت نظارت همان محل هستند.

ماده ۵- حمل متوفی از شهری به شهر دیگر به صورت زمینی باید با خودروی ویژه حمل متوفی مجهز به سامانه (سیستم) خنک‌کننده متناسب با شرایط اقلیمی صورت پذیرد و متوفی در مقصد به آرامستان مورد تأیید شهرداری/دهیاری آن محل تحویل گردد.

تبصره- حمل اجساد متوفیان ناشی از تصادفات رانندگی در خارج از حریم شهرها بر عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (سازمان اورژانس کشور) است.

ماده ۶- تغسیل متوفی در غسل‌خانه‌های تحت‌نظر شهرداری/دهیاری انجام می‌شود.

تبصره- در صورت تمایل خانواده متوفی، امکان تغسیل در مکان‌های خارج از غسل‌خانه‌های تحت‌نظر شهرداری/دهیاری وجود دارد.

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

شماره
تاریخ ۲۷ / ۳ / ۱۴۰۳

ماده ۷- تغسیل و تدفین متوفی قبل از ارائه جواز دفن ممنوع است.

ماده ۸- نگهداری متوفی در سردخانه‌های تحت نظر شهرداری/دهیاری با تشخیص مرجع قضایی یا درخواست خانواده متوفی امکان پذیر است.

ماده ۹- متصدیان تغسیل، تکفین و تدفین باید دارای گواهی انجام معاینات دوره‌ای و گواهی دوره آموزشی احکام شرعی مربوط و مجهز به تجهیزات حفاظت و بهداشت فردی باشند.

تبصره - برگزاری دوره آموزشی مربوط به احکام شرعی تغسیل، تکفین و تدفین بر عهده شهرداری/دهیاری است و شهرداری/دهیاری موظف است محتوای دوره آموزشی یادشده را به تأیید مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه یا سازمان تبلیغات اسلامی برساند.

ماده ۱۰- تدفین هر متوفی در آرامستان‌ها صرفاً در صورت صدور مجوز توسط شهرداری/دهیاری امکان پذیر است.

تبصره ۱ - تدفین متوفی در مجموعه بقاع متبرکه و آرامستان‌های موقوفه منوط به رعایت ضوابط ابلاغی سازمان اوقاف و امور خیریه و ضوابط اجرایی مربوط و اطلاع به شهرداری/دهیاری است.

تبصره ۲ - نحوه و مکان تدفین شهدا بر اساس آیین‌نامه‌ای است که به پیشنهاد بنیاد شهید و امور ایثارگران و با همکاری ستادکل نیروهای مسلح به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۱- امانت گذاردن متوفی در آرامستان‌ها منوط به اخذ مجوز لازم از مرجع قضایی دارای صلاحیت است.

ماده ۱۲- آرامستان‌ها می‌توانند با رعایت موازین شرعی نسبت به دفن متوفی در یک قطعه به صورت طبقاتی براساس شرایط منطقه و محل اقدام نمایند.

ماده ۱۳- رعایت مقررات بهداشتی و محیط‌زیستی در سردخانه، غسل‌خانه، سرویس‌های بهداشتی، مراکز تهیه، توزیع و عرضه مواد غذایی، اماکن عمومی، انتقال متوفی، برگزاری مراسم خاکسپاری و سوگواری الزامی است. همچنین دسترسی به آب آشامیدنی سالم، جمع‌آوری و دفع بهداشتی فاضلاب و پسماند ضروری است.

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

شماره
تاریخ ۲۷ / ۳ / ۱۴۰۳

تبصره- دستورالعمل مقررات بهداشتی و محیط زیستی آرامستان ها توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با همکاری وزارت کشور (سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور) و سازمان حفاظت محیط زیست ظرف شش ماه پس از تاریخ ابلاغ این آیین نامه، تدوین و ابلاغ می شود.

ماده ۱۴- زمین آرامستان مورد نیاز هر شهر/روستا با اولویت مکان یابی درون محدوده و حریم آنها انتخاب می گردد.

ماده ۱۵- به منظور تسریع در ارائه خدمات به شهروندان، اداره ثبت احوال کشور مکلف است در محلی که توسط شهرداری کلان شهرها و مراکز استان ها در آرامستان تأمین می شود، نسبت به استقرار نماینده اقدام نماید.

تبصره- استقرار نماینده اداره ثبت احوال در آرامستان های سایر شهرها با توجه به ظرفیت های موجود، در صورت درخواست و تخصیص فضا از سوی شهرداری قابل انجام خواهد بود.

ماده ۱۶- آرامستان شهرداری/دهیاری موظف است برای ثبت و پردازش اطلاعات از نرم افزار رایانه ای و زیرسامانه یکپارچه جامع مناسب که توسط وزارت کشور (سازمان ثبت احوال کشور) حداکثر ظرف یک سال از تاریخ ابلاغ این آیین نامه راه اندازی می شود، استفاده و نسبت به ثبت مشخصات متوفی، محل فوت، علت فوت و سایر اطلاعات مورد نیاز اقدام نماید.

ماده ۱۷- آیین تغسیل، تکفین و تدفین متوفیان اقلیت های مصرح در قانون اساسی از نظر تشریفات مذهبی تابع مقررات خاص مربوط و از لحاظ بهداشت و انتظام امور، تابع این آیین نامه هستند.

ماده ۱۸- منابع درآمدی آرامستان ها پس از تصویب شورای شهر/روستا به شرح زیر است:

۱- بهای خدمات مربوط به متوفیان.

۲- بهای بهره برداری از معابر و فضای عمومی آرامستان ها به منظور ارائه خدمات از قبیل اجاره غرفه.

۳- مشارکت شهروندان در قالب نذر، وقف، هبه و کمک اشخاص حقیقی و حقوقی.

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

۵۲۱۰۹ / ت ۶۲۴۵۹ هـ

شماره
تاریخ ۲۷ / ۳ / ۱۴۰۳

ماده ۱۹- دستورالعمل اجرایی مربوط به شرایط و ویژگی‌های تأسیسات و تجهیزات مورد نیاز آرامستان‌ها توسط وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) تهیه و از طریق وزیر کشور ابلاغ می‌شود.

ماده ۲۰- این آیین‌نامه از تاریخ ابلاغ، برای همه آرامستان‌های شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور لازم‌الاجرا است.

ماده ۲۱- از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این آیین‌نامه، آیین‌نامه مرده‌شوی‌خانه و گورستان موضوع تصویب‌نامه شماره ۳۳۹۵ مورخ ۱۳۱۹/۳/۳ لغو می‌شود.

محمد مخبر
معاون اول رئیس جمهور

رونوشت به دفتر مقام معظم رهبری، دفتر رئیس‌جمهور، دفتر رئیس مجلس شورای اسلامی، دفتر رئیس قوه قضاییه، دفتر معاون اول رئیس‌جمهور، دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام، دبیرخانه ستاد کل نیروهای مسلح، دیوان محاسبات کشور، دیوان عدالت اداری، سازمان بازرسی کل کشور، معاونت‌های قوانین و نظارت مجلس شورای اسلامی، امور تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات، کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی، معاونت‌های رئیس‌جمهور، نهادهای انقلاب اسلامی، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، دبیرخانه شورای اطلاع‌رسانی دولت و دفتر هیئت دولت ابلاغ می‌شود.

فهرست پیوست

- (۱) مرگ به دنبال اقدام به قتل.
- (۲) مرگ به دنبال اقدام به خودکشی.
- (۳) مرگ به دنبال هرگونه منازعه (اعم از درگیری فیزیکی و یا لفظی).
- (۴) مرگ به دنبال حوادث شدآمدی (ترافیکی) (به هر شکل و با هر فاصله زمانی از حادثه که مرگ رخ دهد).
- (۵) مرگ به دنبال مسمومیت (شیمیایی، دارویی، گازگرفتگی و ...).
- (۶) مرگ به دنبال سوءمصرف مواد (مخدر، روان گردان، توهمزا و ...).
- (۷) مرگ متعاقب برق گرفتگی، سوختگی، غرق شدگی، سرمازدگی، گرمزدگی، سقوط از ارتفاع و ...).
- (۸) مرگ ناشی از کار (حوادث شغلی، مواد آلاینده محیط کار و ...).
- (۹) مرگ در زندان یا بازداشتگاه.
- (۱۰) مرگ در مراکز اقامت جمعی مانند آسایشگاه، پرورشگاه، اردوگاه، پادگان، خوابگاه و
- (۱۱) مرگ ناشی از اقدامات تشخیصی و درمانی.
- (۱۲) مرگ مادر ناشی از اقدامات تشخیصی و درمانی در حین بارداری، حین زایمان یا متعاقب زایمان و یا سقط.
- (۱۳) مرگ حین یا متعاقب ورزش.
- (۱۴) مرگ های ناگهانی، غیرمنتظره و غیرقابل توجیه.
- (۱۵) هر مرگی که احتمال شکایت از کسی در آن وجود داشته باشد.
- (۱۶) هر نوع مرگ مشکوک و مرگ با علت ناشناخته.
- (۱۷) هر نوع مرگ افراد ناشناس و مجهول الهویه.
- (۱۸) هر مرگی که احتمال جنحه یا جنایت در آن برود.
- (۱۹) مرگ ناشی از حوادث غیرمترقبه.

دفتر هیئت دولت